

УДК 633.2.031:631.816

Котяш У.О., кандидат с.-г. наук, старший науковий співробітник відділу кормовиробництва

Пукало Д.Л., науковий співробітник

Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН України

E-mail: ulyana-kotyash@ukr.net

ЕКОНОМІЧНА ТА ЕНЕРГЕТИЧНА ОЦІНКА РІЗНОВІКОВИХ ЛУЧНИХ ТРАВСТОЇВ ЗАЛЕЖНО ВІД ПОВЕРХНЕВОГО ПОЛІПШЕННЯ

Інтенсифікація використання лучних угідь передбачає запровадження в першу чергу простих та економічно вигідних заходів і технологій підвищення їх продуктивності. Поверхнєве чи докорінне поліпшення старосіяних (природних) травостоїв дозволяє відновити їх продуктивність, подовжити довголіття. Низький рівень застосування добрив в Україні та значний ріст цін на них і сільськогосподарську продукцію спричинили потребу вносити їх в таких дозах і співвідношеннях елементів живлення, які б забезпечували найбільшу економічну ефективність у рік внесення.

Визначення економічної ефективності – це завершальний етап в оцінці дії добрив на вирощування сільськогосподарських культур. Застосування мінеральних добрив на багаторічних травостоях пов'язана як з господарською, так і ціновою ситуацією і дає можливість порівняти вплив їх на економічну результативність технологічних схем.

Економічну ефективність лучних травостоїв розраховували, використовуючи розрахунки за прямими затратами з технологічних карт загальноприйнятої форми. Аналіз основних економічних показників використання різновікових травостоїв розраховано станом на 1 жовтня 2020 року, 1 т кормових одиниць трав лучних угідь прирівнюється до вартості 1 т фуражного зерна (4000 тис. грн.).

Метою наших досліджень є вивчення впливу способів поверхневого поліпшення на економічну оцінку короткотермінового (5–9 р.), старосіяного (15–19 р.) та довготривалого (42–46 р.) лучних травостоїв. Експериментальну роботу виконували в Інституті сільського господарства Карпатського регіону НААН в умовах багаторічного стаціонарного дослідження (атестат № 30). Протягом багатьох років на цьому досліді вивчали

вплив доз, розподіл азотних добрив та кратність використання різновікових травостоїв.

Різновікові лучні травостої на варіантах без добрив характеризувались високою рентабельністю (270 – 326%) із мінімальними затратами на догляд 1888 грн./га. Найбільш економічно вигідним на різновікових травостоях виявився рівномірний розподіл азотних добрив на фоні Р60К90, який забезпечив 186% рентабельності та 15489 грн./га умовно чистого доходу на довготривалому травостої; 185% рентабельності та 14657 грн./га умовно чистого доходу на старосіяному травостої та 168% рентабельності та 12198 грн./га умовно чистого доходу на короткотерміновому травостої.

На різновікових травостоях найнижчі витрати сукупної енергії (9,9 – 10,1 ГДж/га) були в технології без використання удобрення. Застосування фосфорно-калійних – зумовило підвищення її до 13,3 ГДж/га. Залежності від дози азотних добрив затрати енергії на короткотерміновому травостої становили від 17,3 до 15,5 ГДж/га. При використанні на довготривалому травостої 90 кг/га діючої речовини азоту затрати енергії зросли на 8,8 ГДж/га у порівнянні із фосфорно-калійним підживленням (Р₆₀К₉₀).

Одержані результати засвідчили, що енергетичний коефіцієнти технології на створення та використання різновікових травостоїв залежить від удобрення. Енергетичний коефіцієнт на варіантах без добрив був найнижчий – становив 6,0 – 7,2, а застосування мінеральних добрив сприяє підвищенню. Так за використання 90 кг/га діючої речовини азотних добрив енергетичний коефіцієнт становив 10,6 за ($N_{90(30+30+30)}$) рівномірного розподілу азотних добрив та 9,2 за ($N_{90(0+40+50)}$) виключення ранньовесняного підживлення та нарощання доз до осені.

УДК 631.1(477)

Коцюбинська Л.М., старший науковий співробітник сектору науково-економічних досліджень відділу науково-організаційної роботи

Стефківська Ю.Л., старший науковий співробітник сектору науково-економічних досліджень відділу науково-організаційної роботи

Український інститут експертизи сортів рослин

E-mail: Linda-215@ukr.net

ПРОБЛЕМИ, СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

Сільське господарство є основою аграрного сектору України і має вагомий вплив не лише на продовольчу, а й певним чином на економічну та екологічну безпеку держави. Його розглядають як найбільш перспективний напрям структурної перебудови вітчизняної економіки в умовах сучасних інтеграційних процесів. Метою роботи є вивчити та оцінити проблеми, стан та перспективи розвитку сільського господарства в Україні.

Методи досліджень: абстрактно-логічний, статистичний, результати аналітичних досліджень.

Протягом трьох десятиліть становлення Української держави в аграрному секторі економіки сталося багато змін, що пов'язані з реформуванням земельних і розвитком ринкових відносин на селі. Результатом таких перетворень в сільському господарстві стали: ліквідація державної монополії на землю, запровадження приватної власності